

Etusivu>Perhe- ja perintöoikeudelliset asiat>Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus

Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus

Unkari

1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?

Vanhempainvastuulla (lapsen huoltajuudella) tarkoitetaan käytännössä alaikäisen lapsen nimen valintaa, lapsen hoitoa ja kasvatusta, asuinpaikan valintaa, lapsen omaisuuden hoitoa, oikeutta ja velvollisuutta lapsen lailliseen edustamiseen sekä oikeutta nimittää lapselle holhooja tai estää tietyn henkilön toimiminen holhoojana.

2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?

Jos vanhemmat eivät ole muuta sopineet tai jos holhousviranomainen tai tuomioistuin ei toisin ole määrännyt, molemmat vanhemmat ovat lapsen huoltaja riippumatta siitä, asuvatko he yhdessä vai erillään.

3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?

Unkarissa lapsen holhous on oikeudellinen järjestely, jolla varmistetaan alaikäisten lasten hoito, edustaminen ja omaisuuden hoito holhousviranomaisen nimittämän holhoojan avulla silloin, kun lapsella ei ole vanhempaa, joka voisi toimia huoltajana. Kuka tahansa voi ilmoittaa holhousviranomaiselle tarpeesta nimittää holhooja. Alaikäisen lapsen lähisukulaisen tai henkilön, jonka luona lapsi asuu, sekä tuomioistuimen tai muun viranomaisen on tehtävä ilmoitus holhousviranomaiselle tarpeesta nimittää holhooja.

4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?

Jos vanhemmat eivät ole muuta sopineet tai jos holhousviranomainen tai tuomioistuin ei ole toisin määrännyt, vanhemmat jakavat lapsen huoltajuuden, vaikka he eivät enää asuisi yhdessä. Asumuserossa elävät vanhemmat voivat sopia vanhempainvastuuseen kuuluvien oikeuksien ja velvollisuuksien jakamisesta. Heidän on kuitenkin varmistettava, että lapsen elämäntavat säilyvät tasapainoisina (esimerkiksi lapsen asuinpaikan vuorottelu ei ole mahdollista, jos vanhemmat asuvat liian kaukana toisistaan, ja vuorottelu rasittaisi lasta liikaa). Tuomioistuin vahvistaa vanhempien sopimuksen. Jos vanhemmat eivät pysty sopimaan lapsen huoltajuuteen kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista, tuomioistuin päättää, kummalle vanhemmalle huoltajuus myönnetään. Päätöstä tehdessään tuomioistuin arvioi, missä lapsen fyysinen, psyykinen ja moraalinen kehitys turvataan parhaiten.

5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?

Jos puoliset hakevat avioeroa yhdessä esittämällä tuomioistuimelle kirjallisen avioerohakemuksen, mukaan on liitettävä vanhempien tekemä sopimus huoltajuutta koskevista kysymyksistä. Tuomioistuin vahvistaa sopimuksen avioero-oikeudenkäynnin päätteeksi antamassaan lopullisessa päätöksessä. Ilman tällaista sopimusta tuomioistuin ei voi myöntää avioeroa puolisoitten yhteisestä hakemuksesta.

Tuomioistuimen on tarvittaessa päätettävä lapsen huoltajuudesta avioeron yhteydessä, vaikka sitä koskevaa pyyntöä ei olisi esitetty. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antama päätös, johon ei ole haettu muutosta, saa lainvoiman 15 päivän kuluttua siitä, kun muutoksenhakemuksen toimittamiselle asetettu määräaika on umpeutunut.

6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?

Puolisot voivat joko ennen avioerohakemuksen jättämistä tai avioero-oikeudenkäynnin aikana turvautua [sovitteluun](#) joko omasta aloitteestaan tai tuomioistuimen kehoituksesta päästäkseen sopuun parisuhteeseen tai avioliiton päättymiseen liittyvistä kiistakysymyksistä, kuten vanhempainvastuusta. Puolisoiden sovittelussa aikaansaama ratkaisu voidaan sisällyttää tuomioistuimessa tehtyyn sovintoon. Tuomioistuin ja/tai holhousviranomainen voi oman käsittelynsä aikana velvoittaa (pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kyseisten elinten toimivaltuuksiin kuuluvien asioiden osalta) lapsen vanhemmat osallistumaan sovitteluun varmistaakseen, että vanhempainvastuu ja sen edellyttämä vanhempien keskinäinen yhteistyö, mukaan lukien huoltajana toimivan vanhemman ja etävanhemman yhteistyö, sekä etävanhemman oikeudet turvataan asianmukaisesti.

7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?

Riitatilanteissa tuomioistuin kuulee molempia vanhempia sekä perustelluissa tapauksissa lasta ja päättää, kummalle vanhemmalle huoltajuus myönnetään. Tuomioistuin voi päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista tai oikeuttaa yhden vanhemman hoitamaan tiettyjä lapsen huoltajuuteen kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia ja toisen vanhemman muita oikeuksia ja velvollisuuksia. Tuomioistuin voi valtuuttaa etävanhemman toteuttamaan tiettyjä lapsen hoitoon ja kasvatukseen kuuluvia tehtäviä tai poikkeuksellisesti vastaamaan täysin tai osittain lapsen omaisuuden hoidosta sekä toimimaan lapsen laillisena edustajana tämän omaisuutta koskevilla asioilla. Tuomioistuin voi rajoittaa vanhemman oikeutta päättää lapsen tulevaisuutta koskevista olennaisista kysymyksistä tai poistaa sen kokonaan, jos tämä on lapsen edun mukaista. Tuomioistuin ei kuitenkaan voi määrätä yhteishuoltajuudesta, koska siitä voidaan sopia ainoastaan vanhempien välisellä sopimuksella, jonka tuomioistuin vahvistaa.

8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?

Ei. Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu vain toiselle vanhemmista, etävanhempi käyttää edelleen vanhempainvastuuseen liittyviä oikeuksiaan lasta koskevilla olennaisissa kysymyksissä. Tällaisia olennaisia kysymyksiä ovat alaikäisen lapsen nimen valitseminen tai muuttaminen, lapsen asuminen muualla kuin huoltajansa luona, [lapsen pitkäaikainen tai pysyvä oleskelu ulkomailla](#), lapsen kansalaisuuden vaihtaminen sekä lapsen koulun tai ammatin valinta.

9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?

Tuomioistuin ei voi määrätä yhteishuoltajuudesta. Se voi ainoastaan vahvistaa yhteishuoltajuutta koskevan vanhempien välisen sopimuksen, joka on tehty avioliittoasian käsittelyn yhteydessä, ottaen huomioon lapsen edun. Sopimus voidaan vahvistaa, jos erillään asuvat vanhemmat varmistavat, että lapsen elämäntavat säilyvät myös yhteishuoltajuuden toteutuessa tasapainoisina. Jos tuomioistuin katsoo, että tämä ei ole mahdollista, se voi hylätä sopimuksen. Tilanteissa, jotka vaativat välittömiä toimia, vanhemmat voivat tehdä päätöksiä yksin (esim. kiireellisestä lääketieteellisestä toimenpiteestä). Toiselle vanhemmalle on kuitenkin tiedotettava viipymättä asiasta.

10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Vanhemmat voivat huoltajuutta koskevilla asioilla kääntyä holhousviranomaisen tai tuomioistuimen puoleen sen mukaan, koskeeko vanhempien riita yhteishuoltajuuden toteutumista vai odotetaanko tuomioistuimen ratkaisevan lapsen huoltajuus.

Kanne on jätettävä vastaajan asuinpaikan (tai tarvittaessa vastaajan oleskelupaikan) tai puolisoitten viimeisen yhteisen asuinpaikan tuomioistuimeen.

Kanne on toimitettava kirjallisen hakemuksen muodossa toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Katso myös kohtaa [Miten on meneteltävä?](#), jossa selvitetään asian vireillepanoa ja hakemuksen sisältöä. Vanhempainvastuuta koskeissa asioissa on yleisesti vaadittujen tietojen lisäksi ilmoitettava tiedot avioliiton solmimisesta ja avioliitossa syntyneistä, elossa olevista lapsista ja liitettävä hakemukseen lasten syntymätodistukset.

11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?

Oikeudelliset menettelyt riita-asioissa, jotka koskevat lapsen huoltoa ja lapsen sijoittamista kolmannen henkilön huostaan:

Jos erillään elävät vanhemmat eivät ole päässeet sopimukseen siitä, kumpi vanhempi toimii lapsen huoltajana, tuomioistuin ratkaisee asian pyynnöstä tai oman harkintansa perusteella. Päätöstä tehdessään tuomioistuin ottaa huomioon lapsen edun ja arvioi, missä lapsen fyysinen, psyykinen ja moraalinen kehitys turvataan parhaiten.

Riita-asiat, jotka koskevat vanhempainvastuun käyttöä, huoltajuutta ja yksittäisten huoltajuuteen liittyvien oikeuksien muuttamista, lapsen sijoittamista kolmannen henkilön huostaan tai tällaisen sijoituspaikan vaihtamista, voi panna vireille jompikumpi vanhempi tai holhousviranomainen. Jommankumman vanhemman on nostettava kanne toista vanhempaa vastaan. Vaihtoehtoisesti holhousviranomainen voi nostaa kanteen kumpaakin vanhempaa vastaan.

Kanne, joka koskee lapsen sijoittamista kolmannen henkilön huostaan, on nostettava sitä henkilöä vastaan, jonka huostassa lapsi sillä hetkellä on.

Käsittelyn aikana tuomioistuimen on kuultava molempia vanhempia ja perustelluissa tapauksissa – tai jos lapsi itse sitä pyytää – myös lasta. Silloin kun lapsi on vähintään 14-vuotias, tuomioistuimen on lapsen huoltajuutta ja sijoituspaikkaa koskeissa asioissa kuultava myös lasta. Lapsen mielipide on otettava huomioon, paitsi jos lapsen valinta vaarantaa hänen kehityksensä.

Tuomioistuin voi velvoittaa vanhemmat osallistumaan sovitteluun vanhempainvastuun asianmukaisen käytön ja tämän edellyttämän vanhempien yhteistyön varmistamiseksi.

Holhousviranomaisen menettely yhteishuoltajuutta koskevassa riita-asiaa:

Jos yhdessä tai erossa asuvat vanhemmat eivät onnistu sopimaan yhteishuoltajuuteen liittyvistä kysymyksistä, kumpi tahansa vanhemmista voi pyytää holhousviranomaista ratkaisemaan asian, lukuun ottamatta asioita, jotka koskevat omantunnon- tai uskonnonvapautta.

Jos erillään asuvat vanhemmat, jotka molemmat toimivat lapsen huoltajina, sopivat jakavansa huoltajuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet tai jos huoltajuudesta vastaa tulevaisuudessa vain toinen vanhempi, holhousviranomainen voi heidän pyynnöstään kirjata kyseisen tiedon pöytäkirjaan.

Pöytäkirjaan on kirjattava myös sopimus siitä, kumpi vanhempi kasvattaa lapsen, sekä se, että vanhemmat aikovat yhdessä päättää huoltajuuteen kuuluvista, lapsen elämän kannalta olennaisista kysymyksistä, ellei tuomioistuin ole toisin päättänyt.

Vanhemmille on ilmoitettava, että he voivat muuttaa sopimustaan ja että sopimuksella ei ole samaa oikeusvoimaa kuin tuomioistuimen avioliittoasiassa tai lapsen huoltajuutta koskevassa asiassa tekemillä päätöksillä.

Tuomioistuin voi avioliittoasian käsittelyn yhteydessä antaa omasta aloitteestaan väliaikaisen päätöksen, joka koskee alaikäisen lapsen elatusta, lapsen asuinpaikkaa joko vanhemman tai kolmannen henkilön luona, lapsen huoltajuutta koskevien oikeuksien laajentamista tai rajoittamista taikka vanhemman ja lapsen välistä yhteydenpitoa.

12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?

Katso myös kohtaa [Miten on meneteltävä?](#), jossa kysymystä selvitetään tarkemmin.

Lapsen huoltajuuden menettämistä tai palauttamista sekä lapsen sijoittamista ja siirtoa tai tapaamisoikeutta koskevista menettelyistä osapuolilla on heidän tuloistaan ja taloudellisesta tilanteestaan riippumatta *oikeus lykkätä maksujen maksamista*. Maksujen lykkäämistä koskevalla oikeudella tarkoitetaan sitä, että valtio maksaa osapuolten sijaan käsittelyn aikana muodostuneet maksut ja kulut, mutta oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on korvattava kyseiset summat valtiolle käsittelyn päätyttyä.

13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Kyllä, lapsen huoltajuutta koskevaan päätökseen voi hakea muutosta yleisten säännösten mukaisesti. Muutoksenhakemuksen voi jättää vanhempi tai lapsi. Muutoksenhakemus on jätettävä 15 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi antamisesta.

14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Kun on kyse vanhempainvastuuseen liittyvän päätöksen täytäntöönpanosta, täytäntöönpanomääräyksen antaa *ensimmäisen asteen tuomioistuin* tai, jos kyseessä on ulkomainen päätös (tuomioistuimessa tehty sovinto), josta on annettu todistus tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliitto- ja vanhempainvastuuta koskevista asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 42 artiklan mukaisesti, *lapsen tai henkilön, jota täytäntöönpanopäätös koskee, vakituisen asuinpaikan yleisen tuomioistuimen toimipaikassa toimiva piiri-oikeus* tai Budapestissä sijaitseva Budan alemman oikeusasteen tuomioistuin (*Budai Központi Kerületi Bíróság*).

Silloin kun lapsen palauttamista ja sijoittamista koskeva tuomioistuimen päätös (tuomioistuimen vahvistama sopimus) pannaan täytäntöön, tuomioistuin kehottaa täytäntöönpanomääräyksessä henkilöä, jota päätös koskee, täyttämään velvoitteensa vapaaehtoisesti ja asettaa asianmukaisen määräajan. Jos velvoitteita ei ole täytetty määräajassa, tuomioistuin määrää lapsen palautettavaksi poliisin avustuksella.

Lapsi on palautettava täytäntöönpanoa hakevalle henkilölle tai kyseisen henkilön poissa ollessa tämän edustajalle, jonka holhousviranomainen on hyväksynyt, tai holhousviranomaiselle. Kun lapsi palautetaan, lapsen palauttamiseen velvoitetun henkilön on kerrottava lapsen vastaanottavalle henkilölle lapsen terveydentilasta ja muista sellaisista seikoista, joiden kertomatta jättäminen voi vaarantaa lapsen hengen tai ruumiillisen koskemattomuuden.

15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?

Unkarin tuomioistuimet tunnustavat toisessa jäsenvaltiossa tehdyn vanhempainvastuuta koskevan päätöksen ilman eri menettelyä. Päätöksen asiasisältöä ei missään olosuhteissa tutkita uudelleen.

Kuka tahansa asianosaisista voi kuitenkin pyytää toimivaltaiselta tuomioistuimelta päätöksen tunnustamista tai tunnustamatta jättämistä.

Täytäntöönpano:

Toisessa jäsenvaltiossa tehty ja siellä täytäntöönpanokelpoinen vanhempainvastuun käyttöä koskeva päätös, joka on annettu tiedoksi, pannaan täytäntöön Unkarissa, jos kuka tahansa asianosaisista on hakenut sen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista Unkarissa.

Tuomioistuin tai viranomainen, joka on toimivaltainen jäsenvaltiossa, jossa päätös on tehty, antaa neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 42 artiklan mukaisen todistuksen kenen tahansa asianosaisen pyynnöstä.

Lapsen tai henkilön, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, vakituisen asuinpaikan yleisen tuomioistuimen toimipaikassa toimiva piiri-oikeus tai Budapestissä sijaitseva Budan alemman oikeusasteen tuomioistuin antaa täytäntöönpanomääräyksen kyseisellä todistuksella varustetun ulkomaisen päätöksen (tuomioistuimessa tehdyn sovinnon) perusteella.

Ulkomaisen tuomioistuimen päätös on täytäntöönpanokelpoinen, jos se täyttää – päätöksen luonteesta riippuen – seuraavat vaatimukset: kyseessä on tuomioistuimen riita-asiassa antama tuomio, jossa todetaan rikkomuksen tapahtuneen, tai tuomioistuimen rikosasiassa antaman tuomion osa, jossa vahvistetaan vastaava yksityisoikeudellinen vaatimus, taikka tuomioistuimen vahvistama sopimus.

Täytäntöönpanomenettely toteutetaan täytäntöönpanomääräyksen perusteella Unkarin täytäntöönpanolainsäädännön mukaisesti.

16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Unkarin tuomioistuimet tunnustavat toisen jäsenvaltion tuomioistuimen tekemän päätöksen ilman eri menettelyä. Päätöksen asiasisältöä ei missään olosuhteissa tutkita uudelleen.

Kuka tahansa asianosaisista voi kuitenkin pyytää toimivaltaiselta tuomioistuimelta päätöksen tunnustamista tai tunnustamatta jättämistä.

Kuka tahansa asianosainen voi hakea muutosta päätökseen, joka on tehty täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta. Muutoshakemus on ratkaistava riita-asioita koskevien menettelysääntöjen mukaisesti.

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehtyä päätöstä koskeva muutoksenhaku on toimitettava kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiannosta. Jos sen asianosaisen vakituinen asuinpaikka, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, on jossakin toisessa jäsenvaltiossa (muualla kuin Unkarissa), muutoksenhaku on kaksi kuukautta siitä päivästä, jona päätös on joko annettu tiedoksi hänelle henkilökohtaisesti tai toimitettu hänen asuinpaikkaansa. Tätä määräaika ei voida pidentää välimatkan perusteella.

17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

Unkari on osapuolena *toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehdyssä Haagin yleissopimuksessa*, joka sisältää sovellettavaa lakia koskevia sääntöjä.

Myös tietyt keskinäistä oikeusapua koskevat kahdenväliset sopimukset sisältävät tällaisia sääntöjä.

Unkarin kansallisen lainsäädännön mukaan perheoikeuden piiriin kuuluviin lapsen ja vanhempien välisiin suhteisiin ja erityisesti lapsen nimen valintaan, lapsen sijoittamiseen, lapsen hoitoon ja oikeudellisena edustajana toimimiseen sekä lapsen omaisuuden hoitoon, elatusvelvollisuutta lukuun ottamatta, sovelletaan lapsiin sovellettavaa henkilöoikeutta. Kun on kyse lapsen perheoikeudellisesta asemasta sekä perheoikeuden piiriin kuuluvista lapsen ja vanhempien välisistä suhteista (lukuun ottamatta elatusvelvollisuutta), Unkarin lainsäädäntöä on sovellettava lapsiin, jotka ovat Unkarin kansalaisia tai asuvat Unkarissa, mikäli tämä on lapsen edun mukaista.

Päivitetty viimeksi: 04/07/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.